

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

KIRKKOHALLITUS
KYRKOSTYRELSEN

Helsinki 18.10.2011
Asianumero 2011-00485
Viite Oikeusministeriön lausuntopyyntö 1/41/2011/11.7.2011
Asia Isyyslainsäädännön uudistaminen

Oikeusministeriölle

Kirkkohallitus esittää lausuntonaan isyyslain uudistamistarpeita koskevasta arviomuistioista (Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 37/2011) seuraavaa.

Muistiossa taustoitetaan ja arvioidaan vuodesta 1976 voimassa olleen isyyslain uudistamistarpeita. Lain pääperiaatteet ovat monilta osin säilyttäneet ajanmukaisuutensa. Perusteellisessa arviomuistiossa esitetään kuitenkin useita aineellisoikeudellisia ja menettelyllisiä muutoksia lainsäädännön ajantasaistamiseksi.

Kirkkohallitus pitää lähes 40 vuotta vanhan isyyslain ajanmukaistamista tarpeellisenä. Isyyden kulttuurinen ja yhteiskunnallinen merkitys on lisääntynyt, samoin isyyden arvostus. Isyystutkimus on lisännyt tietoa isyyden merkityksestä lapsen kasvulle ja kehitykselle. On tunnustettu, että isällä on oma erityinen tehtävänsä lapsen elämässä. Lapsella on oikeus sekä isään että äitiin. Sosiaalinen isyys on merkittävää lapsen jokapäiväisen elämän, tasapainoisen kehityksen ja kasvun näkökulmasta. Lapsi tarvitsee lähelleen turvallisia ja läsnä olevia aikuisia, joihin hän voi muodostaa pitkäaikaisen kiintymyssuhteen. Kuitenkin myös biologinen vanhemmuus on merkittävä lapsen identiteetin ja minäkuvan rakentumisessa. Ihanteellisinta lapsen kasvulle ja kehitykselle olisi, mikäli biologinen, sosiaalinen ja psykologinen vanhemmuus voisivat vastuullisesti ja lapsen tarpeisiin vastaten toteutua yhtäaikaaisesti saman vanhemman toimesta.

Isyyslainsäädännön ensisijaisena tarkoituksena tulee olla huolehtia siitä, että lapsella mahdollisuuksien mukaan on aina sekä isä että äiti. Oikeudellisen isäsuhteen rinnalla lapsen kehitykselle ratkaisevaa on sosiaalisesti toimivan isä-lapsi –suhteen syntyminen sekä biologisen alkuperän tunteminen.

Isyyden merkityksen korostaminen ja vahvistaminen lainsäädännöllisesti voi parhaimmillaan tukea miehen sitoutumista isyyteen ja perheeseen lapsen syntymän jälkeen.

Kirkkohallitus katsoo, että isyysosoittama tulee jatkossakin liittää vain avioliittoon. Näin korostetaan avioliiton merkitystä ja yhteiskunnallista asemaa, joka tukee tasapainoista, turvallista elämää ja yhteisöllistä kokonaisuutta. Avioliiton tulee edelleen saada lainsäädännön ja muiden valtiovallan toimenpiteiden ensisijainen tuki. Ratkaisua tukevat myös arviomuistiossa esitetyt syyt.

Kirkkohallitus kannattaa myös arviomuistiossa esitettyä ehdotusta isyyslain muuttamisesta niin, että lapsen isyys voidaan todeta avioliiton perusteella myös silloin, kun lapsi on siitetty ennen avioliiton solmimista ja syntynyt vasta isän kuoleman jälkeen.

Kirkkohallitus näkee jatkossakin tärkeänä isyyden selvittämisen viranomaisaloitteisuuden sekä kuntien sosiaalitoimen roolin.

Isyyden selvittämisen käyttöala on tällä hetkellä rajattu lapsen iän perusteella. Kirkkohallitus kannattaa ikärajan poistamista kokonaan. Ihmisellä on oman identiteettinsä rakentamiseksi ja eheyttämiseksi tarve saada tietää biologinen alkuperänsä. Laki ei saisi olla esteenä riippumatta siitä, milloin tarve asian selvittämiseksi on käynyt ajankohtaiseksi. Kirkkohallitus pitää tärkeänä, että lapsella, joka on täysi-ikäinen tai jolla on oikeus käyttää puhevaltaa henkilöään koskevassa asiassa, on itse oikeus selvittää tai kieltäytyä selvittämästä alkuperäänsä.

Nykykäytännön mukaan lapsen äiti voi estää isyyden selvittämisen. Äidin vastustus isyyden selvittämiseksi on ymmärrettävää, mikäli raskaus on seurausta rikoksesta (insesti, raiskaus). Muissa tapauksissa on perusteltua arvioida sitä, onko äidin määräysvalta suhteessa isyyden tunnustamiseen liiallinen. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapsella on, jos mahdollista, oikeus tietää vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan. Myös kirkkohallitus pitää olennaisena kriteerinä lapsen etua määritettäessä lapsen oikeutta sekä isään että äitiin aina kun se on mahdollista.

Arviomuistiossa esitetään, että tunnustamislausuma voitaisiin antaa jo ennen lapsen syntymää. Muistion kohdassa 4.2.3. selostetaan, missä tilanteissa tällainen ennakkollinen tunnustaminen voidaan kokea tarpeelliseksi. Kirkkohallitus katsoo, että esitetyissä esimerkeissä on kyse suhteellisen harvinaisista poikkeustapauksista, jotka eivät sellaisinaan muodosta riittäviä perusteita ennakkollisen tunnustamisen kaltaiselle huomattavalle uudistukselle. Esimerkeissä kuvatuissa tilanteissa tulevilla vanhemmilla on useimmiten mahdollisuus turvata lapsen asema solmimalla keskenään avioliitto. Vaikka lapsi syntyisi isän kuoltua, se saa aviolapsen aseman, edellyttäen että isyysosoittama edellä esitetyn mukaisesti laajennetaan koskemaan myös lasta, joka on siitetty ennen avioliiton solmimista, mutta syntyy isän kuoleman jälkeen. Esimerkeissä esitetyissä tilanteissa, joille yhteistä on se, että lapsen isä saattaa menehtyä ennen lapsen syntymää, avioliiton solmiminen samalla vahvistaa lapsen äidin oikeudellista asemaa.

Arviomuistiossa esitetään myös, että nykytilasta poiketen isyyden tunnustaminen olisi mahdollista lapsen kuoleman jälkeenkin. Kirkkohallitus pitää ehdotusta perusteltuna. Kyse on vanhemmille emotionaalisesti erittäin herkstä ja merkittävästä asiasta. Arviomuistiossa selostettujen väärinkäytösten välttämiseksi olisi kuitenkin harkittava tunnustamisen rajaamista niin, että sen olisi tapahduttava suhteellisen lyhyen määräajan kuluessa.

Kirkkohallitus pitää asianmukaisena, että arviomuistiossa esitetyllä tavalla parannetaan isyyden tunnustamista harkitsevan miehen mahdollisuuksia saada DNA-tutkimus suoriteksi tilanteessa, jossa lapsella ei ole isää. Tilanne on toinen kun isyys halutaan riitauttaa. Näissä tapauksissa lapsella on jo isä. Tällöin perhe-elämän suoja edellyttää perheen ulkopuolisen henkilön kanneoikeuden rajoittamista poikkeustapauksiin. Arviomuistion mukaan lapsen isänä itseään pitävä mies voisi nostaa isyyden riitauttamiskanteen tilanteissa, joissa miehen ja lapsen välille on muodostunut perhe-elämää heti lapsen syntymän jälkeen. Ehdotuksessa tarkoitetaan ilmeisesti lähinnä tilanteita, joissa lapsen äidin ja hänen aviomiehensä välit ovat rikkoutuneet ennen raskauden alkamista ja äiti ja lapsen isänä itseään pitävä mies ovat viettäneet perhe-elämää jo ennen lapsen syntymää. Kirkkohallitus katsoo, että on tällaisessa tilanteessa on perusteltua, että itseään isänä pitävä mies voi nostaa isyyskanteen.

Lakiuudistuksen keskeisenä painotuksena tulee olla lapsen etu samalla kun olisi pyrittävä vahvistamaan isyyden merkitystä. Tavoiteltavaa on myös, että lakiuudistuksen myötä yhä useammat isät näkevät ensisijaisen tärkeänä merkityksensä ja läsnäolonsa lastensa elämässä.

Kirkkohallitus katsoo, että äitiyttä koskevia kysymyksiä ei ole tarkoituksenmukaista kytkeä isyyslain uudistamisen yhteyteen.

Arkkipiispa

Kari Mäkinen

Perheasiain johtaja

Päivi Kähkönen